

Прикази

Reviews

Comptes rendus

Klisala Harrison, Elizabeth Mackinlay and Svanibor Pettan (eds.) 2010. *Applied Ethnomusicology: Historical and Contemporary Approaches*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing

Primenjena etnomuzikologija zadobija sve značajniju pozornost etnomuzikološke javnosti od svog zvaničnog početka 1992. godine, kada je njenim suštinskim problemima posvećen ceo broj časopisa *Ethnomusicology* (u izdanju Society for Ethnomusicology). Etabliranje i u drugoj važnoj strukovnoj organizaciji (International Council for Traditional Music) 2008. godine kroz osnivanje posebne studijske grupe, pokazalo je da je ideja o društveno angažovanoj etnomuzikologiji prihvaćena u naučnoj zajednici, kao i da već postoje rezultati znanja u akciji širom sveta. Na prvom simpozijumu ove grupe u Ljubljani iste godine predstavljen je časopis *Muzikološki zbornik* u kom se nalaze radovi posvećeni ulozi muzike u konfliktnim situacijama. Kao rezultat tog naučnog skupa, 2010. godine je izašao zbornik radova, čiji prestižni izdavač i uredništvo sastavljeno od etnomuzikologa koji su svoje akademske karijere funkcionalizovali u društvu, nagoveštavaju da je reč o kapitalnoj etnomuzikološkoj literaturi.

Ipak, nisu svi radovi u zborniku očekivanog kvaliteta. Ovome je razlog neuniformnost metoda primenjene etnomuzikologije, što često rezultira manjkavom elaboracijom. Opravdanje primenjene etnomuzikologije je njeno zagovaranje delova-

nja u lokalno specifičnim problematičnim situacijama zarad realizovanja pretpostavljenog etičkog ideala. Uprkos imanentnoj nestandardizovanosti, ova etnomuzikološka poddisciplina je pokazala delotvornost otklona od tretiranja terenskih informanata kao pukih nosioca muzičke prakse, ka individualnom humanom pristupu interlokutorima, što studije slučaja iz ovog zbornika afirmišu. U svom radikalnijem vidu primenjena etnomuzikologija se čak suprotstavlja akademskim kanonima (o čemu je na ljubljanskom skupu govorio A. Siger (Seeger)). Ovo delovanje "odozdo" svakako povećava vidljivost "nezavisnih" etnomuzikologa, te ovaj zbornik predstavlja retku priliku da se susretnemo sa njihovim radovima (na kraju knjige nalaze se kratke biografije svih autora).

Nakon pozdravnog "Predgovora" S. Vajlda (Wild) sledi "Uvod" K. Harison i S. Petana (Harrison & Pettan) (1-20), koji predstavlja izvrsnu preglednu i manifestnu studiju o primenjenoj etnomuzikologiji u okviru ICTM, a na njenom završetku stoji bibliografija bazična za ovu oblast. Takođe, u cilju upoznavanja sa zbornikom, autori ovim radom detaljno informišu čitaoca o temama i problemima razmatranim na prvom skupu studijske grupe. Temе koje su učesnici rasvetljavali jesu: istorija ideje i razumevanja primenjene etnomuzikologije u različitim kontekstima u svetu, prezentacija i evaluacija individualnih projekata sa naglaskom na metodologiji; primenjena etnomuzikologija u konfliktnim situacijama (3), a takođe su for-

mirane i radne sekcije koje su debatovale i o ugroženim muzičkim kulturama i stručnim pristupima muzikoterapiji (4). Sva izlaganja bila su trasirana ključnim mestima ICTM definicije primenjene etnomuzikologije: društvenom odgovornošću, produbljivanjem uobičajenih ciljeva i znanja, i upotrebom etnomuzikološkog znanja i u akademskom kontekstu i van njega.

U prvom delu knjige osvetljena su istorijska i savremena razumevanja primenjene etnomuzikologije u međunarodnoj perspektivi. A. Hofman je u radu "Maintaining the Distance, Othering the Subaltern: Rethinking Ethnomusicologists' Engagement in Advocacy and Social Justice" (22-35) ispitivala odnos metodologija terenskog rada sa primenjenim radom, reprezentaciju subalternog i probleme etike primenjene etnomuzikologije, posebno naglašavajući iskustva iz istočnoevropskih socijalističkih zemalja u etnomuzikološkom delanju. Zagovarajući tezu da je podela između akademske i primenjene etnomuzikologije u biti veštačka, Hofmanova je istakla intersubjektivni koncept terenskog rada koji se bazira na mreži interlokucije. Ovakav autorefleksivni i dijaloški pristup vodi od holističkog istraživanja velikih jedinstvenih kultura ka alternativnim i manjim. Zalažući se za kompromisno rešenje da "(...) istraživač treba da prihvati kulture u svoj njihovoj heterogenosti i da bude otvoren prema njihovom povezivanju i često nerazumljivim diskursima" (25) i određujući ulogu etnomuzikologa u društvu davanjem glasa subalternima (26), Hofmanova je dala odličan predlog, ali ga nažalost nije potvrdila konkretnim primerom. Upitanost o etičkim problemima ("kako možemo znati kako da delujemo" (27) i "kako da budemo sigurni da ono što smo zamislili može da deluje u praksi" (28) rezultirala je pozivanjem na ličnu odgovornost naučnika, te je najintrigantnije pitanje ove discipline opet ostalo

otvoreno. Na osnovu svog višegodišnjeg rada na problemu reprezentacije folkloru u socijalističkoj Jugoslaviji, Hofmanova je ukazala na sličnost socijalističke politike uključenosti svih ljudi u kulturni život i primenjenoetnomuzikološke ideje, što svakako zavrđuje dodatno razmatranje u budućnosti.

Tematski i metodološki bliži poslednjem delu publikacije, B. Blajbinger (Bleibinger) je opširnom deskripcijom i bez značajnijih teorijskih osvrtu prezentovao projekte u kojima je praktikovao svoje znanje da bi zastupao nepriviligovane grupe i kulture i sprečavao/rešavao konflikte ("Solving Conflicts: Applied Ethnomusicology at the Music Department of the University of Fort Hare, South Africa, and in the Context of IMOHP", 36-50). Deo završava odličnim interdisciplinarnim radom M. Svijghuisen Rajgerzberg (Swijghuisen Reigersberg) "Applied Ethnomusicology, Music Therapy and Ethnographically Informed Choral Education: The Merging of Disciplines during a Case Study in Hopevale, Northern Queensland" (51-74) u kom je autorka predstavila primenu kulturalno specifične muzikoterapije, zasnovane na sociološke i etnografske informacije. Aktivno doprinoseći lokalnoj aboridžinskoj zajednici kroz višegodišnje dirigovanje crkvenim horom, autorka je kroz interdisciplinarni pristup pokazala značaj kulture i muzike u psihologiji grupe.

U fokusu radova u drugom delu jesu prožimanja pedagoške i istraživačke prakse, polju koje je i ranije bilo podrazumevajuće u etnomuzikološkoj delatnosti. Međutim, novi pristup zahteva strategiju delovanja i obučavanje za direktno funkcionalizovanje znanja u društvu. E. M. Ašner (Usner) u radu "United States Ethnomusicology and Engaged University" (76-95) je na akadem-

ski nekonvencionalan način izložio zalažanje za učenje koje je korisno društvenoj zajednici i obrazovanje koje je prilagođeno savremenim okolnostima. Rad E. Meakinli (Mackinlay) "Big Women from Burrulula: An Approach to Advocacy and Applied Ethnomusicology with the Yanyuwa Aboriginal Community in the Northern Territory, Australia" (96-115) predstavlja još radikalniji eksperiment sa formom naučnog istraživanja i pisanog rada, budući da je potpuno performativnog karaktera – preovlađuju izvodi iz terenskih video dnevnika koji su u radu pogrešno postavljeni kao dovoljni sami po sebi. Uprkos veoma ambicioznom cilju (prevazilaženje zastupanja i rad na dekolonizaciji etnomuzikologije), autorka je dala doprinos emancipaciji zajednici aboridžinskih žena u koju je involvirana. K. Juvančić je u radu "Singing from the Dark": Applied Ethnomusicology and the Study of Lullabies" (116-132) predstavila etnomuzikološki pristup izuzetno zanimljivom materijalu – dečjim uspavankama koje izvode izbeglice u Sloveniji. Angažovanost ovog projekta ogleda se u pokušaju prevazilaženja opozicije "mi – drugi" davanjem glasa marginalizovanoj grupaciji uspostavljanjem dijaloga sa njima, kao i istraživanjem i društvenim funkcionalizovanjem inferiornog muzičkog žanra. Iako je veoma dobro uočeno da su poetski tekstovi nosioci kulturalnih kodova iz kojih se mogu čitati različita ideološka značenja, izostalo je tumačenje muzičke komponente koja takođe ima važnu semantiku. Rad V. Veršnika ("Solid as a Stone and Bone: Song as a Bridge between Cultures and Generations", 133-148) kroz dve studije slučaja pokušava da postavi simboliku mosta kao metodološku osnovu za delovanje u kulturi, ali nažalost je izostala suvisla naučna elaboracija.

Treći deo jeste možda tematski i najznačajniji, jer profilise gradnju održi-

vih muzičkih kultura kao budućnost discipline. Rad H. Šipersa (Schippers) "Three Journeys, Five Recollections, Seven Voices: Operationalising Sustainability in Music" (150-160) pokazuje nesumnjivo veliko i značajno iskustvo autora u domenu korišćenja muzike u društvu i donosi konceptualnu promenu u odnosu na mnoge etnomuzikološke politike: umesto "spasiteljske" muzičke etnografije treba težiti diskursu održivosti. Rad J. Jovanović ("Questioning the Possibility of Revitalising Traditional Rural Songs in Topola, Serbia", 161-179) je posebno zanimljiv, budući da govori o revitalizaciji sprske tradicionalne muzike u Topoli. Zalažući se za ideološki povratak tradicionalnim vrednostima u savremenom okruženju, autorka je prikazala svoj angažman u pevačkoj edukaciji i pozitivne rezultate koji su se pojavili u lokalnoj zajednici.

Četvrti deo posvećen je jednom od najintragantnijih pitanja – ulozi muzike u konfliktnim situacijama, što je i ranije razmatrano u primenjenoetnomuzikološkim radovima kao primer malih, ali uspešnih postignuća. Rad U. Hemetek (Hemetek) "The Music of Minorities in Austria: Conflict and Intercultural Strategies" (182-199) tiče se muzike nacionalnih manjina u Austriji (Slovenaca i Turaka) i u biti predstavlja dva modusa primenjene etnomuzikologije: primenu evropske etnomuzikologije kroz prikupljanje muzičkog folklorne nevidljive manjine; i stručno angažovanje za boljitak vidljive manjine putem integrativnog izvođačkog projekta. M. Kartomi (Kartomi) je u radu "The Musical Arts in Aceh after the Tsunami and the Conflict" (200-213) predočila veoma kompleksnu situaciju u Indoneziji uslovljenu dugotrajnim građanskim ratom i cunami-jem sa katastrofalnim posledicama u društvu. Izuzetno je interesantna i značajna funkcija folklorne muzike u konfliktnom

društvu, kako je ta muzika postala sredstvo pomirenja i kako su se gotovo iščezle muzičke prakse revitalizovale zajedno sa zajednicom. Rad B. Svirs (Sweers) "*Polyphony of Cultures: Conceptualization and Consequences of an Applied Media Project*" (214-232) zaokružuje ovu celinu pozitivnim efektima propagiranja multikulturalnosti u Nemačkoj putem lokalnih "world music" fenomena, metodološki se oslanjajući na medijsku antropologiju u svom projektu.

Iako nije luksuzno opremljeno (multimedijalni dodaci su danas poželjni u etnomuzikološkoj literaturi), izdanje na kraju sadrži veoma precizan "Indeks", koji će čitaocu pomoći u traženju ne samo specifičnih stručnih pojmova, već i imenima važnih ličnosti u ovoj oblasti.

Osim poziva čelnih ljudi grupe na dalju teoretizaciju na osnovu dosadašnjih iskustava, u celom izdanju dominira apel na socijalnu svest i lične intervencije naučnika, kao i načelni zaključci o neophodnosti očuvanja, održivosti, boljitka i kompromi-

sa. Ipak, do kraja nije ponuđeno sistematično rešenje primene etnomuzikologije, što će svakako biti jedan od imperativa primenjene etnomuzikologije u bližoj budućnosti.

Iskustva iz ovog zbornika koja mogu biti primenjena u etnomuzikologiji u Srbiji svakako jesu u domenu održivosti muzike, rešavanju konflikta i edukaciji, a lokalni slučajevi bi zasigurno inicirali i teorijske probleme. Ova knjiga se neizostavno preporučuje domaćim etnomuzikolozima koji još uvek nisu u pravoj mери upoznati sa mehanizmima ove discipline i korisnošću svog rada, ali i stručnjacima iz drugih bliskih oblasti (antropologija, muzikologija) jer osim podataka o uspešnim projektima u njoj mogu pronaći potencijalne analogije sa delovanjem u svom resoru, iz čega bi se iznedrila saradnja srodnih disciplina zarad doprinosa zajednici.

Marija Dumnić